MAASEUDUN TULEVAISUUS
Maa- ja metsätaloustuottajajärjestön äänenkannattaja – Perustettu 1916

Päätoimittaja
Lauri Kontro
Toimituspäälliköt
Jussi Martikainen
Tiina Taipale

Marjakateus ei ole järin vaarallista, mutta tinkiminen nykyisistä jokamiehen-oikeuksista olisi iso menetys koko Suomelle. **LAPIN KANSA PÄÄKIRJOITUKSESSAAN**

Stubbin arki alkaa heti

Kokoomus vaihtoi puheenjohtajaa suuren julkisuuden saattamana. Uudesta puheenjohtajasta tulee myös uusi pätkäpääministeri.

Puheenjohtajaksi valittu Alexander Stubb rakensi kampansa oikeistolaisiksi luonnehdittujen teesien varaan. Stubb asemoi itsensä uusliberaaliksi, erotukseksi sivistysporvariksi itseään kutsuneeseen Jan Vapaavuoreen ja sosiaalireformistiksi tunnustautuvaan Paula Risikkoon.

Stubbin hallitus saa syliinsä edellisen hallituksen ratkaisemattomat tehtävät.

Stubb joutuu heti tulikokeeseen neuvotteluissa uuden hallituksen ohjelmasta vaalikauden loppuajaksi.

Vaikka hallitusneuvotteluja nimitetään minineuvotteluiksi, kysymys on kokonaan uuden hallituksen muodostamisesta. Ennen kaikkea kysymys on siitä, pystyykö hallitus tarttumaan nopeasti päälle kaatuviin talousongelmiin.

Stubbin hallituksen lähtöasetelmissa ei ole kehumista, vaikka uusi pääministeri kansansuosiossa paistatteleekin. Edeltäjän perintö ei ole kovin ruusuinen.

Kataisen kuuden puolueen hallitukselta epäonnistui lähes kaikki. Vaikka hallitus muuttui matkalla viiden puolueen koalitioksi, se ei tahtia paljon parantanut. Jopa yhden hallituspuolueen, vihreiden, kokenut kansanedustaja Osmo Soininvaara nimitti hallitusta Suomen historian huonoimmaksi hallitukseksi.

Stubbin hallitus saa syliinsä edellisen hallituksen ratkaisemattomat tehtävät, joihin kuuluvat sote-uudistus ja kuntauudistus. Vielä suurempia ongelmia on taloudessa.

Suomen talouskasvu on polkenut paikallaan jo kolme vuotta ja Suomesta on tulossa Euroopan sairas mies. Valtiontalouden alijäämä on repeytynyt ennätysmäisen suureksi. Kataisen hallitus on ottanut velkaa jo 30 miljardia entisten päälle ja Suomen kokonaisvelka on ylittämässä kriisitasona pidetyn 60 prosentin rajan. Vientiteollisuus kyntää syvissä vaikeuksissa ja työttömyys on korkealla tasolla.

Voisi kuvitella, että tällaisessa tilanteessa vanhan hallituspohjan on vaikea löytää uusia eväitä. Kun välttämättömiä asioita ei saatu ratkaistuksi Kataisen aikana, ne eivät välttämättä järjesty yhtään paremmin uudessa hallituksessa, jossa istuvat samat puolueet.

Odotukset uutta hallitusta kohtaan eivät ole korkealla. Toisaalta kannattaa muistaa, että politiikka on aina mahdollisuuksien taitamista. Stubbin hallitus on ainakin sillä tavoin uusi, että siinä on vanhan hallituksen ministereitä enää kourallinen. Uusien ministereiden joukossa on myös toisen johtavan hallituspuolueen, sosialidemokraattien puheenjohtaja Antti Rinne.

Ay-johtaja Rinteen ja markkinaliberaali Stubbin istuminen samaan hallitukseen on mielenkiintoinen yhdistelmä. Rinteen ohjelmassa oli Kataisen hallituksen kehyspäätöksen repiminen auki. Stubb puolestaan on ilmoittanut, että mitkään muutokset säästöpäätöksiin eivät ole mahdollisia.

Stubbin ohjelmaan sisältyi myös ay-jäsenmaksujen verovähennysoikeuden poistaminen. On selvää, että tällainen ei voi sopia sosialidemokraateille mitenkään. Kerran aiemmin vastaava yritys johti yleislakkouhkaukseen.

Stubb ilmoitti myös poistavansa perintöveron ja kaavaili hurjia leikkauksia valtion budjettiin. Kuin varoitellakseen suurista sanoista, kokoomuksen konkaripoliitikko Ben Zyskowicz katsoi aiheelliseksi kertoa, että perintöveroon liittyy toinenkin puoli. Jos perintövero poistetaan, tilalle tulee myyntivoittovero, joka koskee myös omia asuntoja. Siitä verosta tuskin moni kokoomuksen kannattaja ilahtuu.

Stubb joutuukin nopeasti saman totuuden eteen kuin Antti Rinne vain vähän aikaa sitten. Juhlaa seuraa arki. Se arki on paljon ikävämpi kuin voiton hetkellä voisi kuvitella.

Silti kokoomuksessa muuttuu ainakin tyyli. Stubb on taistelija, joka epäilemättä tekee kaikkensa voittaakseen seuraavat vaalit. Tämä merkitsee sitä, että myös opposition on terästettävä politiikkaansa, jos se haluaa pärjätä nälkäiselle uudelle pääministerille.

Ensi kevään eduskuntavaaleista ei puutu väriä eikä säpinää.

Stubbin hallituksen lähtöasetelmissa ei ole kehumista.

Lähiruoka työllistää

Tuore tutkimus osoittaa, että julkisissa keittiöissä syödään enemmän ulkomailta tuotua kuin paikallisesti tuotettua ruokaa. Ruralia-instituutin selvityksen mukaan julkisiin keittiöihin ostetaan vähimmillään vain viisi prosenttia ruuasta omasta maakunnasta. (MT 13.6.)

Keskimäärin oman maakunnan tuotteiden osuus julkisissa keittiöissä on 15 prosenttia ja ulkomailta ostettavan ruuan osuus 20 prosenttia.

Vähiten omasta maakunnasta ostetaan Etelä-Karjalassa, Kymenlaaksossa ja Pohjois-Pohjanmaalla. Yli keskiarvon omaa maakuntaa suositaan Satakunnassa, Varsinais-Suomessa, Kanta-Hämeessä, Etelä-Pohjanmaalla ja Keski-Suomessa.

Kyse ei ole yhdentekevästä asiasta, sillä julkisiin hankintoihin käytetään huomattava määrä verorahoja. Päätös valinnoista tehdään aina paikallisesti. Kunta voi päättää, mitkä kilpailutetaan lähellä ja mitkä hankintarenkaassa.

Lähiruokaa saatetaan pitää kalliina, mutta hankintahinnan ohella on hyvä muistaa päätöksen vaikutukset aluetalouteen. Suosimalla oman maakunnan tuotteita, tuetaan paikallisten ihmisten työllistymistä. Yksi elintarviketeollisuuden työntekijä työllistää kerroinvaikutuksen kautta 1,5 muuta henkilöä.

Myös tarjontapuolella on petrattavaa. Lähiruuan tuottajat voivat itse tasoittaa paikallisen tietä julkisiin keittiöihin kasvattamalla tarjottujen erien kokoa ja varmistamalla näin saatavuutta yhteistyössä alueen muiden yrittäjien kanssa.

Myönteistä selvityksessä on kotimaisuuden arvostus: kaksi kolmasosaa koulujen, sairaaloiden ja vanhustentalojen ruuasta on nyt suomalaista.

VIERASYLIÖ

Tukikapitalismista yrittäjyyteen

Metsäpolitiikassa on viime aikoina tehty ja valmisteltu linjauksia ja uudistuksia enemmän kuin kymmenenä edeltävänä vuotena yhteensä.

On uudistettu metsä-, metsäkeskus-, ja metsänhoitoyhdistys- ja ötökkälait. Eduskunta on käsitellyt Valtioneuvoston metsäpoliittisen selonteon 2050 ja Kestävän metsätalouden rahoituslakia valmistellut Kemera-työryhmä on julkistanut loppuraporttinsa.

Loppuraportin ja metsäpoliittisen selonteon tavoitteet ovat monella tavalla ristiriidassa keskenään, pahiten yrittäjyyden ja tukipolitiikan osalta.

Selonteossa nostetaan tavoitteeksi yrittäjämäinen metsätalous, toimintatapa, joka Ruotsissa omaksuttiin jo yli kaksikymmentä vuotta sitten.

Suomessa muutos ei tilojen pienestä koosta johtuen tule olemaan ongelmaton. Meillä keskimääräisen metsätalousyrittäjän liikevaihto on noin 3 000 euroa vuodessa eikä yrittäjällä ole monena vuotena tilitapahtumia ollenkaan. Metsätilat ovat siis suurelta osin satunnaisesti toimivia mikroyrityksiä.

Kemera-työryhmäkin kyllä korostaa yritysmäistä metsätaloutta, mutta ei näe sen tukemista tarpeellisena.

Tässä perustelut: ”Yritysmuotoinen metsätalous edellyttää suunnitelmallista metsien hoitoa ja käyttöä sekä liiketoimintaosaamista. Yritysmuotoiseen metsätalouden harjoittamiseen kuuluu olennaisena osana tehdä metsänhoitotyöt oikea-aikaisesti ja kustannustehokkaasti. Tällöin hakkuiden ja metsänhoitotöiden taloudellinen optimointi takaa parhaan tuloksen eikä erillisiä taloudellisia kannustimia tarvita. Koska yritysmuotoinen metsätalous ei voi perustua valtion tukipolitiikalle, ei valtion tukien soveltamisalueen laajentaminen luonnollisten henkilöiden omistamista metsistä yritysten omistamiin metsiin ole perusteltua.”

Yritys ei siis tarvitse tukea toimiakseen järkevästi, mutta luonnollinen henkilö tarvitsee motivaatiotuen, joka on eteläsuomalaisella metsänomistajalla noin kaksi prosenttia tuloista.

Tukiin ei uskalleta kajota

Metsäpoliittinen selonteko vuorostaan lupaa: ”Kehitämme metsätalouden tukijärjestelmiä siten, että rahoitus on metsätalouden tavoitteiden kannalta vaikuttavaa ja kustannustehokasta.”

Professori Viljo Holopainen esitti kirjassaan ”60-luvun metsäpolitiikka”, että Mera-ohjelman tarkoituksena oli laittaa harsintametsätalouden pilaamat vajaatuottoiset metsät kuntoon valtion tukien avulla. Hoidetuissa metsissä puuntuotanto tulisi jatkossa olemaan niin kannattavaa, että tuista voidaan luopua.

Tukipolitiikka purikin, metsät saatiin kuntoon ja teollisuus uskalsi investoida luottaen puunsaatavuuteen. Nyt on täysin unohdettu, että tuet suunniteltiin alun perin vain määräaikaisiksi. Saavutetuista eduista pidetään kiinni, vaikka perusteet niille ovat poistuneet.

Taimikonhoidon tukien tarkoitus oli purkaa 1990-luvun alussa syntyneet rästit. Toisin kävi! Ne synnyttivätkin rästien tuottoautomaatin. Myöhästyneen taimikonhoidon tuet yhdistettynä toteutusilmoitustukiin johtivat oikea-aikaisten töiden laiminlyönteihin ja kohonneisiin kustannuksiin.

Alle kolmasosa taimikoista on enää hyviä. Vuodesta 1990 taimikonhoidon reaaliset kulut ovat yli kaksinkertaistuneet, vaikka palkkaindeksin muutos on ollut alle puolitoistakertainen. Samanaikaisesti istutuksen reaaliset kustannukset ovat laskeneet.

Oikeita toimia väärään aikaan

Kyselytutkimuksiin perustuen Kemera-työryhmä korostaa, että taimikoita olisi hoidettu 30–50 prosenttia vähemmän ilman tukia.

Operatiivisesta näkökulmasta katsottuna käytetyllä panostuksella olisi voitu hoitaa tuntuvasti enemmän taimikoita, jos olisi toimittu oikea-aikaisesti. Ruotsissa taimikonhoitoalat romahtivat tukien loputtua, mutta kohosivat varsin nopeasti paremmalle tasolle kuin tukien aikaan.

On täysin unohdettu, että tuet suunniteltiin vain määräaikaisiksi.

Kemera-työryhmä esittää tukea sekä taimikon varhaishoitoon että nuoren metsän hoitoon. Edellistä saa 1–3 metristen ja jälkimmäistä varttuneiden taimikoiden kunnostukseen, joiden pituus on yli kolme metriä ja keskiläpimitta alle 16 senttiä. Tukikelpoisten töiden väli on vähintään kymmenen vuotta.

Metri on liian myöhäinen aika poistaa lehtipuuvesakko männyn kylvötaimikosta. Jos kylvötaimikko perataan metrisenä sellaiseksi, ettei siihen tarvitse mennä kymmeneen vuoteen, se vedetään liian harvaksi laatupuun kasvatusta ajatellen.

Kuusen taimikossa metri on liian pitkä koneelliselle kitkennälle, joka vähentää tuntuvasti myöhemmän taimikon hoidon tarvetta.

Väitän, ettei löydy sellaista tukinormistoa, joka sopii eri uudistamistavoille, eri puulajeille ja erilaisille kasvupaikoille. Siten tuet johtavat vääjäämättä epäoptimaalisiin käytäntöihin.

Metsäteiden ylläpito ei ole ollut tukien piirissä, mutta peruskorjauksen suunnittelu on saanut täyden ja toteutus 40–60 prosentin tuen. Työryhmä ehdottaa tueksi enintään 50 prosenttia kokonaiskustannuksista. Tämä tullee karsimaan suunnittelu-, mutta lisäämään hallintokustannuksia.

Perusongelma jää entiselleen: Kun isot remontit saavat tuen, mutta hyvä ylläpito ei, tuloksena on tukikapitalismi eikä kustannustehokas tien ylläpito.

Tekesistä mallia

Laki- ja organisaatiomuutosten takia metsätaloudessa on nyt tilausta kehitystyölle tutkimuksen ja käytännön välissä.

Valtion kannattaa tukea toimijoiden omaa uusien toimintamallien kehittämistä ja niiden käytännön mittakaavan kokeiluja.

Väitän, että jo kymmenesosa nykyisistä metsätalouden tuista panostettuna kehitystyöhön hyödyttäisi metsänomistajia ja koko yhteiskuntaa enemmän kuin työryhmän ehdottama tukijärjestelmä.

1983 perustettu Tekes on hyvä esimerkki, se opetti teollisuuden panostamaan kehitystyöhön.

On aika luopua tukikapitalismista ja kohdella puuntuotantoa ruotsalaisten tavoin terveenä elinkeinona!

HEIKKI SMOLANDER
Kirjoittaja on Metlan erikoistutkija Suonenjoella.

RAHIKAINEN

LEHTIKATSAUS

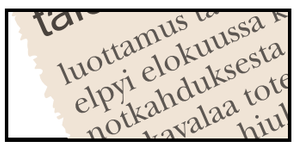

Yllätyksiä luvassa

Karjalainen toteaa kokoomuksen valinneen Stubbin myötä uudistumisen tien.
”Stubb tarjoaa kuitenkin puolueelle uuden alun, ja tätä korttia hän hän puoluekokouksessakin käytti taitavasti hyväkseen lupaamalla uutta nousua.”
Helsingin Sanomat suhtautuu valintaan kriittisemmin.
”Kansansuosiosta huolimatta kokoomus otti Stubbin valinnassa riskin. Lähihistoriassa kokoomus on ainakin kerran aiemmin valinnut puheenjohtajansa sillä perusteella, kuka on äänestäjien mielestä suosituin. Silloin puheenjohtajaksi valittiin Pertti Salolainen, ja Esko Ahon porvarihallituksessa kokoomus sai keskustalta hyytävää kyytiä.”

Vaalit saisivat jo tulla

Ilkka toteaa, että kokoomukselle olisi sitä parempi, mitä pikemmin eduskuntavaalit nyt pidettäisiin puheenjohtajavaihdoksen jälkeen:
”Diplomaattisen ja harkitsevan Jyrki Kataisen seuraajaksi valittiin Stubb, joka muodostaa nopeasti mielipiteensä, ei takerru yksityiskohtiin ja luottaa ehdottomasti henkilökohtaiseen kykyynsä puhua ihmiset puolelleen – millä kielellä tahansa.”
”Risikon mukanaolo kisassa varmisti sen, että kokoomus voi ainakin tällä hetkellä pitää itseään koko Suomen puolueena. Kampanja vahvisti Risikon asemia Stubbin johtamassa hallituksessa.”

Tärkeintä pitää oikeudet

Lapin Kansa muistuttaa, ettei oikeuksia marjanpoimintaan saa rajoittaa, vaikka ulkomaisten marjanpoimijoiden määrät Suomessa ovat moninkertaistuneet.
”Yhtiöiden oman edun mukaista on, että konfliktit poimijoiden ja paikallisten kanssa jäävät vähäisiksi.”
”Noin 30 prosenttia ei kaipaa poimijoille minkäänlaisia rajoituksia. Noin 20 prosenttia haluaa erittäin tiukat rajoitukset.”

KOLUMNI: LIISA YLI-KETOLA

Kun mullasta tuli taideprojekti

Hiki virtasi niskaani pitkin, kun istuin yhteisötaidehankkeen loppujuhlallisuuksissa. Aurinko kuumotti ja multa tuoksui. Moni osallistujista oli vetäissyt hartiahuivin olkapäilleen alkukesän vetoa torjuakseen.

Oleskelimme vanhusten palvelutalon lasitetulla parvekkeella. EU-rahoitteiseen taideprojektiin osallistunut taiteilija oli hoitohenkilökunnan kanssa raahannut parvekkeelle multapusseja, isoja ruukkuja ja ihania kukantaimia. Muistan mustasilmäsusannan ja sen, miten innokkaasti ja hellän huolellisesti vanhukset istuttivat kukkia laatikoihin.

Idea tuntui mainiolta.

Puutarhainnostukseni lumoissa hehkuin, että kaikkien kansalaisoikeuksiin tulisi kuulua mullan peukalointi, myös laitoksissa asuvien vanhusten.

Lähes kaikki vanhukset kertoivat asuneensa ikänsä pihapiireissä, joissa olivat tottuneet kiirehtimään porkkanapalstalta sisätöihin ja keittiöstä ruohosipulin hakuun pihalle.

Heille kesän tulo merkitsi pitkästä aikaa ripauksen verran mullan tuoksua ja maan kosketusta, kotoisia muistoja ja tekemisen meininkiä.

Huonokuntoiset laitosvanhukset eivät seuraa Twitteriä eivätkä peukuttele Facebookissa.

liisa.yli-ketola@maaseuduntulevaisuus.fi

Projektissa tavoiteltiin asuinympäristön parempaa viihtyisyyttä ja tietenkin yhteisöllisyyttä ja osallistumismahdollisuuksia. Valitettavasti projekti oli projekti, kuten niin usein: tuskin vanhukset tuossakaan paikassa enää kukkia istuttelevat.

Loppuraportissa pahoiteltiin henkilökunnan kiirettä ja sitä, etteivät esimiehet innostuneet yhtä lailla kuin muutamat työntekijät, jotka olivat laittaneet vanhusten piristämiseen omaa aikaansa ja rahaansa.

Tänä keväänä julkistettiin Suomen lähi- ja perushoitajaliitto Superin tutkimus siitä, miten vähällä väellä vanhusten hoitolaitoksissa sinnitellään.

Yhteensä 73:n ympärivuorokautista hoitoa tarjoavan laitoksen otannassa hoitajamäärä oli pienimmillään 0,38 hoitajaa vanhusta kohden ja suurimmillaan 1,02.

Säästöt purevat: vaipoista tinkiminen on päässyt otsikoihin. Ja se, ettei suurta joukkoa vanhuksia ehditä syöttää tai ulkoiluttaa.

Isojen ongelmien rinnalla mullasta puhuminen tuntuu turhalta, vaikkei sitä olekaan.

Tavoitteiden pitää olla korkealla: vanhusten hoitoon pitää saada yksilöllisyyttä ja inhimillisyyttä. Siis multaakin sitä haluaville.

Puutarhan ja kukkien merkitystä mielenrauhalle ei voi väheksyä.

Hoitolaitosten minimihenkilökuntamäärä pitää kirjata lakiin. Samaa vaatii Super. Liiton esitys on, että yhtä hoitajaa kohden saisi olla korkeintaan kaksi vanhusta.

Ilman lakia ja sanktioiden pelkoa ihanteisiin, saati edes minimipärjäämiseen, ei päästä.

Nykyistä henkilöstömäärän vaihtelua perustellaan sillä, ettei määrä takaa laatua. Ei tietenkään, mutta turha on kuvitella, että laatuun päästäisiin äärimmäisen vähälläkään porukalla.

Vaikka minimimäärät olisivat laissa, hyvään tai luksushoitoon pyrkivä laitos voi halutessaan helposti ylittää ne. Kukaan ei estä palkkaamasta virikehenkilöitä, ostamalla yhdistyksiltä kerhotoimintaa, puutarharetkeilyä ja kannustamalla kaiken palkkatyön lisäksi omaisia ja vapaaehtoisia ulkoiluttamaan ja viihdyttämään laitosten asukkaita.

Huonokuntoiset laitosvanhukset on kuitenkin valitettavan helppo unohtaa, koska he eivät kirjoita yleisönosastoille, he eivät lähde barrikadeille tai äänestämään. He eivät seuraa Twitter-julkisuutta eivätkä peukuttele Facebookissa.

Siksi toivoin, että maahan olisi saatu ykkösnainen, joka olisi perehtyneisyydellään osoittanut, että sosiaalikysymykset, vanhusten ja sairaiden hoito ovat edelleen yhteiskunnan perustehtäviä.

Toisin kävi: pääministeripuolueen kenttäväelle sosiaalisessa mediassa seikkailu ja pelin politiikka ovat kiehtovampi tulevaisuuden näkymä kuin arkinen raadanta heikkojen, vanhojen ja sairaiden asioiden ratkaisemiseksi.

Onneksi muutamat omaiset jaksavat käydä pitkiäkin taisteluita vanhusten asuinolojen puolesta. Kaikilla ei kuitenkaan ole omaisia eivätkä kaikki omaiset jaksa tai osaa vaatia parempia oloja.

Tarvitaan lakia, jotta vanhukset pääsevät ulos, saavat viriketoimintaa ja säilyttävät ihmisarvonsa loppuun saakka.